

Massa burocràcia i poca prospecció

L'empresa Escal UGS es va fer un fart d'omplir paperassa abans de començar la construcció de la plataforma Castor a Vinaròs. El magatzem de gas que ha provocat una gran alarma social pels més de 400 terratrèmols de diversa intensitat registrats a la zona en una setmana es va dissenyar més als despatxos que no pas sobre el terreny. "El projecte Castor va superar fins a quaranta-dos permisos administratius diferents, entre els requerits pels ajuntaments, les comunitats autònomes, el govern espanyol i la Comissió Europea. Un excés de burocràcia, però el més increïble és que no es van demanar els permisos que són indispensables, com és el de l'activitat i perillositat sísmica, sinó un cúmul de paperassa més o menys irrellevant", argumenta

El magatzem Castor és el producte d'una cadena de negligències administratives, que van ignorar el risc sísmic i els condicionants geològics de la zona. Malgrat l'alarma social generada, els experts asseguren que aquestes instal·lacions són necessàries per a garantir l'abastament de gas en puntes de consum. Gas Natural projecta per al 2015 el primer magatzem de gas de Catalunya, al Bages.

el catedràtic d'estratigrafia de la UB Mariano Marzo a EL TEMPS. Aquest expert considera que amb el projecte Castor s'han negligit els pilars bàsics

en què s'ha de sustentar una instal·lació d'aquestes característiques per a no generar alarma social en el territori en què s'ubiquen i operar amb total

La plataforma Castor s'havia d'instal·lar a Catalunya, però l'empresa impulsora va considerar que els requisits de la Generalitat eren excessius.

normalitat: “Cal informar la població, sense ocultar informació, i verificar que és un projecte tècnicament impecable i amb els permisos administratius rellevants per a la seguretat de la instal·lació, del territori i del medi ambient, i ara sabem que no ha estat així”, rebla Mariano Marzo.

A aquesta tesi, s’hi suma qui l’any 2006 era conseller de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya, l’ecosocialista Salvador Milà: “Escal UGS volia instal·lar el magatzem de gas davant del Delta de l’Ebre, però els requeriments mediambientals que els vam posar des de la Generalitat, per normativa i perquè en aquella època el territori estava molt sensible, van fer que la companyia es fes enrere. De fet, mai no van arribar a presentar el projecte formalment, i van triar el País Valencià perquè tenia menys problemes administratius”. Quan l’empresa liderada per l’ACS de Florentino Pérez ja iniciava el procés administratiu per a obtenir els permisos de la plataforma a Vinaròs, el govern català va considerar oportú “presentar dues al·legacions al projecte perquè s’hi inclogués un estudi geològic i sísmic de la zona que abans havien rebutjat de fer a Catalunya, però la Generalitat tampoc no va obtenir resposta en aquest cas”.

Una infraestructura corrent. Castor és només una de les 627 instal·lacions d’emmagatzematge de gas que funcionen a tot el món, la més antiga de les quals data del 1915. Les principals capitals europees tenen magatzems de gas sota el nucli urbà o en proximitats, aprofitant aquífers salats profunds, cavitats salines o antics jaciments de gas, i, de forma menys generalitzada, antics jaciments de petroli com és el cas de Castor. París, per exemple, té sis magatzems, Londres un i en projecta un segon, Amsterdam en té dos i Berlín, un. Ni en aquestes instal·lacions ni en els dos magatzems que ja funcionen a Euskadi i a Madrid no s’han registrat incidències.

De fet, la regulació europea obliga els estats a tenir reserves de vint dies de subministrament energètic per a moments de crisi, és a dir, moments d’alta demanda o risc de tall en el subministrament per causes geopolítiques.

EL TEMPS

Un magatzem també donaria resposta als imprevistos en el subministrament de gas en cas d’in-

És per això que el Ministeri d’Indústria espanyol obliga a construir aquests magatzems repartits pel territori. El magatzem Castor està preparat per a acumular reserves durant cinquanta dies, que abastiria tota la zona d’influència de la plataforma de Vinaròs.

Però els experts coincideixen a assenyalar que en el cas del magatzem de Castor hi hauria hagut una certa precipitació per a construir-lo, que no estaria justificada per les previsi-

ons de puntes de consum energètic. Com explica Mariano Marzo, “quan es va encarregar l’estudi per a projectar aquest magatzem, l’any 2007, teníem un consum de gas elevat al país, però amb l’impacte de la crisi econòmica i financera, aquests nivells no es recuperaran fins el 2020 com a mínim”. Per tant, ja no existeix aquesta urgència d’acumular reserves que es detectava en el moment de projectar la instal·lació. Ara bé, tenint en compte “factors polítics de Catalunya”, en al·lusió al procés sobiranista i la possible construcció d’un estat propi, aquest catedràtic remarca que “com a mínim des de la perspectiva política, convé molt tenir en compte la necessitat de Catalunya de disposar d’almenys un d’aquests magatzems, perquè serà la garantia de l’abastament energètic del país. De fet, la majoria de les capitals

La normativa europea obliga els estats a tenir magatzems de reserva energètica

cidències amb els països exportadors.

europes tenen magatzems de gas subterranis, i Barcelona no”.

Marzo sentència que “aquestes instal·lacions són necessàries, per tant, no és un problema de quina activitat duen a terme sinó d'on s'ubiquen. I aquest 'on' ha de ser el principal focus de control de les administracions, que han de vetllar perquè es compleixin tots els requisits de seguretat”. La plataforma Castor està alçada sobre la falla d'Amposta, que va tenir una activitat sísmica fins fa 1,8 milions d'anys. “Per tant, el magatzem de gas està enclavat en uns terrenys calcaris delimitats per la falla, i la injecció de gas natural pot haver desestabilitzat la falla d'Amposta o el sistema de falles associat a aquesta. És una evidència que l'alteració del terreny i les forces de pressió dutes a terme en injectar el gas agreugen el risc d'esllavissades al llarg de la falla”, conclou Marzo.

Per la seva banda, l'Institut Geològic i Miner corrobora en un primer informe preliminar que la falla d'Amposta, la més gran i per tant la més perillosa, no ha registrat cap moviment. Però això no vol dir que els sismes registrats a la zona no responguin a un desplaçament, que podria ser d'alguna petita falla col·lateral. De fet, a l'entorn del magatzem subterrani de gas s'han detectat quatre falles més considerades perilloses, una de les quals podria desencadenar un sisme de magnitud màxima de 6,9 graus en l'escala de Richter.

Aquestes dades, però, són interpretades a gust del consumidor. Per al director del projecte Castor i president d'Escal-UGS, Recaredo del Potro, el resultat de l'informe preliminar serveix per a desmentir qualssevol negligències per part de la companyia: “Podem descartar que la falla d'Amposta s'hagi

A l'entorn de la plataforma Castor hi ha quatre falles més considerades perilloses

mogut, l'havíem estudiat en tota la seva dimensió i les seves característiques. Teníem tots els càlculs previstos perquè no es pogués i no ha mogut”. La companyia assegura que va gastar 8 milions d'euros en estudis geològics, i en aquest sentit, ha deixat clar que només admet una relació directa entre la seva activitat i els moviments sísmics d'intensitat inferior a 3 graus, uns moviments habituals en altres magatzems de gas”.

Qui pagaria l'error? El Ministeri d'Indústria, Energia i Turisme, José Manuel Soria, va ordenar el cessament provisional de les instal·lacions fins que es tinguin plenes garanties de seguretat. Però Madrid nega qualsevol tipus de negligència administrativa en la concessió de permisos a Escal-UGS, liderada per Florentino Pérez a través de la constructora ACS. Preguntat per si el 2007 el govern espanyol –aleshores socialista– va autoritzar el projecte Castor tot i que informes anteriors alertaven del risc de possibles sismes a la zona, Soria ha assegurat que l'estat va seguir la tramitació corresponent als procediments per a aquest tipus d'infraestructures i que hi va haver un període d'exposició pública. En aquest sentit, el ministre insisteix que el seu executiu no s'ha plantejat en cap moment el tancament definitiu de la plataforma Castor.

Ara bé, si aquest tancament s'arribés a produir, els negocis del president del Reial Madrid no trontollarien pas. La clàusula de l'autorització administrativa del projecte Castor recull que, en cas de suspensió o finalització de la concessió, la instal·lació passaria a ser titularitat de l'estat i l'operador de la planta tindria dret a una indemnització equivalent al valor net comptable del projecte. I si la suspensió fos per “dol o negligència de l'operador”, percebria

Gas Natural projecta un magatzem de gas amb el sistema de cavitats salines a Balsareny (Bages). Seria el primer de Catalunya, i es preveu que, si supera els tràmits, comenci a operar el 2015.

el valor residual d'aquest. Fet i fet, el cost total per indemnitzar pujaria fins als 1.700 milions d'euros, molt per sobre dels 700 inicialment pressupostats.

Un magatzem a Catalunya. L'alarma social generada per l'onada de sismes a les Terres de l'Ebre i el Baix Maestrat s'ha escampat arreu del territori. Tot i que sembli evident que en el cas Castor hi ha hagut una cadena de negligències administratives, i que en cap altra instal·lació hi ha hagut aquests problemes, la futura posada en marxa d'un magatzem de gas a Catalunya de la mà de Gas Natural Fenosa a Balsareny (Bages) és ara en el punt de mira. Encara en fase de tramitació administrativa local, catalana i espanyola, es projecta un magatzem subterrani que no aprofita cap jaciment de gas o petroli antic, sinó que fa servir el terreny salí d'aquesta zona de Catalunya per crear les cavitats per a dipositar-hi el gas.

Experts consultats per EL TEMPS insisteixen a remarcar que la geologia del sòl marí del golf de València –roca carbonatada compacta– no té res a veure amb la de Balsareny, ni tampoc hi passa una falla per sota. Això, sumat a la diferència de profunditat dels dos magatzems –900 metres el del Bages i 1.700 el submarí– fa que la pressió amb què s'ha d'injectar el gas també sigui diferent. Actualment, hi ha 90

Vinaròs, terra cremada

Florentino Pérez no ha estat el primer a arribar a Vinaròs. Des de l'any 1973, la petrolera Shell ja havia explotat el pou on actualment s'ha injectat el gas del magatzem Castor. Shell detectava una bona oportunitat de negoci explotant el dipòsit submarí que havia deixat lliure el petroli extret. Però ho va deixar córrer. Els informes de risc sísmic i geològic eren contundents: entre el 1973 i el 1998 hi havia hagut moviments sísmics a la zona, una explotació futura del dipòsit podria no només despertar de nou l'activitat sísmica, sinó augmentar-ne la freqüència i la intensitat. Durant aquests 25 anys es van registrar un total de 30 sismes, la majoria de baixa intensitat i amb alguns episodis, sobretot l'any 1995, amb terratrèmols de magnituds entre 4 i 5 a l'escala de Richter, que també llavors van ser percebuts per la població. Els més de quatre-cents terratrèmols registrats durant l'última setmana confirmen les advertències.

emmagatzemaments en cavitats salines a tot el món, i més del 50% dels que estan actualment en projecte, al voltant de dos-cents, se situaran en cavitats salines.

L'any 2008, la companyia energètica va sol·licitar a la Generalitat el permís per a estudiar la geologia de la zona on preveu ubicar l'emmagatzemament del Bages i va determinar la zona idònia per a la creació de les cavitats. Actualment, està analitzant la geologia de detall i prepara una declaració d'impacte ambiental que cal enviar al Ministeri d'Indústria. Aquest és el procediment que, teòricament, també va haver de superar la companyia Escal-UGS amb el Castor. El juny de 2012, Gas Natural va fer una presentació pública del seu projecte al territori. Aleshores va anunciar que esperava tenir a punt tots els permisos per a iniciar les obres el 2014, però el procés podria patir alguns endarreriments.

En qualsevol cas, el projecte de Gas Natural compta amb el vist-i-plau de la Generalitat, que considera estratègic per a Catalunya tenir una reserva de gas per a garantir el subministrament en situacions d'emergència –el projecte català permetria generar unes reserves per a 14 dies– i reduir la dependència de les exportacions.

Si el projecte Castor ha generat un gran rebuig social, el projecte català també toparà amb alguns matisos per part del territori. ICV, per exemple, ha posat de manifest que el sistema de cavitats salines comportaria captar molts hectòmetres cúbics d'aigua del Llobregat durant un període llarg de temps, una circumstància que posaria en perill el cabal ecològic i els subministraments. És per això que, segons ICV, la Generalitat va arribar a modificar el pla hidrològic del Llobregat, que depèn de l'administració catalana, per facilitar que els promotors puguin fer les obres hidràuliques necessàries per a captar aquesta aigua. Però demana que s'aclareixi si aquesta aigua serà de franc o si serà a canvi que Gas Natural assumeixi pagar el transport d'aigües i el col·lector de Salmorres que caldrà construir fins al mar.

Gemma Aguilera